

INTRODUCTIE TAALMODULE 101 Groene klaslokalen

Introductie

Kinderen op de basisschool houden van onderzoeken en ontdekken. Wetenschappers wijzen erop dat er een positief verband bestaat tussen regelmatig buiten zijn en onze gezondheid. We voelen ons beter en daarom is het gewoon leuk om buiten te zijn. En voor motivatie om te leren is dit laatste van groot belang.

Taal hoort samen met rekenen tot de basisvaardigheden die volgens de overheid heel veel aandacht moeten krijgen. Vaak denkt men bij taalonderwijs voornamelijk aan technische taalvaardigheden als spelling en technisch lezen. Taal gaat echter altijd ergens over, en de basisfunctie van taal is communiceren. Kinderen leren taal door te praten, te lezen en te schrijven over dingen die ze interessant vinden. Wat ligt meer voor de hand dan het taalonderwijs koppelen aan de interessante onderwerpen van natuuronderwijs buiten?

Er zijn voor 4 niveau's (groep 1-2, 3-4, 5-6 en 7-8) opdrachten gemaakt. Belangrijkste insteek is dat de opdrachten buiten uitgevoerd worden.

De opdrachtkaarten

Per opdracht staat aangegeven:

- het seizoen
- het niveau
- de benodigheden voor de opdracht
- omschrijving van de opdracht

- de doelen

De doelen zijn gebaseerd op de Kerndoelen en komen uit de tussendoelen van de SLO: www.slo.nl/tule

De opdrachten zijn zo algemeen toepasbaar dat ze niet specifiek aan taalmethodes zijn gekoppeld.

BUITENLETTERS ZOEKEN

Nodig

letterkaarten

Laat de letter "b" zien
(letters zijn: b, d e, g, h, i, k,
l, m, p, r, s, t, v, w, z).

Zoek dingen die bij de
beginletter horen.

Loop samen, of in groepjes
rond: als het kind een letter
tegenkomt, roept het het
woord dat begint met die letter.

Probeer zoveel mogelijk verschillende woorden te benoemen.

Variatie: Kies een beginletter en laat de kinderen er iets bij zoeken dat met die letter begint. Bij letter B vinden kinderen boom en blad.

Probeer zoveel mogelijk verschillende woorden te benoemen.

Kan de hele klas het alfabet gebruiken?

Bij welke letter worden de meeste dingen gevonden?

Kerdoel 11

De leerlingen leren een aantal taalkundige principes en regels. Zij kunnen in een zin het onderwerp, het werkwoordelijk gezegde en delen van dat gezegde onderscheiden.

Ontwikkeling fonemisch bewustzijn (groep 2 en 3):

- *klinker in een woord isoleren*
- *auditieve analyse op klankniveau*
- *auditieve synthese op klankniveau*
- *letters kunnen benoemen*

Taaldool 8: Technisch lezen en schrijven, start:

8.1 Kinderen kennen de meeste letters; ze kunnen de letters fonetisch benoemen.

EIGENSCHAPPENSPEL

Nodig

- eigenschappenkaarten
- blanco kaartjes
- potlood

10 min

Geef een kind (of groepjes van 2-3 kinderen) eerst één eigenschappenkaart. Ze zoeken iets dat die eigenschap heeft. Geef daarna twee eigenschappen en laat ze iets zoeken dat die twee eigenschappen heeft. Lukt dat ook met drie en misschien zelfs vier eigenschappen?

Makkelijk: laat kaarten met moeilijke eigenschappen vervallen.
Makkelijker: zoek een voorwerp en leg daar de juiste eigenschappenkaartje(s) bij. Evt. vooraf elk kind één eigenschappenkaartje geven. Wie kunnen zich verzamelen rondom een vondst?

Moeilijker: laat kinderen vooraf eigenschappen bedenken die een voorwerp kan hebben en maak daarvan nieuwe kaartjes.

Kerdoel 12

De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken.

- *Inhoud woordenschat: woorden actief leren gebruiken*
- *onderscheid tussen vorm- en betekenisaspecten van woorden*
- *reflectie op woordbetekenissen*
- *betekenis van begrippen voor beginnende geletterdheid: voor, achter, boven, onder, beneden, links, rechts, begin, midden, eind, letter, klank, woord, verhaal, lezen, schrijven*

RARA WAT HEB IK GEVONDEN?

Nodig

 Bekertjes

10 min

Kinderen zoeken in groepjes van twee of drie buiten iets dat in een bekertje past. Een steentje, een eikeltje, een mier.

Dan in de groep: om de beurt mag een kind omschrijven wat in hun beker zit. Ze kunnen met woorden beschrijven wat ze voelen (hard, zwaar, stroef), zien (groen, groot, lang), ruiken (zoet, vies) en eventueel kunnen horen (ritselen) van hun vondst.

Wie van de andere groepjes kan raden wat er in het bekertje zit?

Makkelijk: leg van elke vondst een extra exemplaar voor iedereen zichtbaar neer op een doek: uit deze vondsten kan de

groep kiezen. De dingen die een bepaalde eigenschap niet hebben kunnen dan worden weggenomen..

Kerdoel 1

De leerlingen leren informatie te verwerven uit gesproken taal. Ze leren tevens die informatie, mondeling of schriftelijk, gestructureerd weer te geven.

- informatie verwerken en presenteren gebeurt:

- *mondeling: bijvoorbeeld verslag uitbrengen, demonstratie met mondelinge toelichting, dramatiseren, toelichting bij een filmpje/ dia's/foto's, vertelkast.*
- *de onderwerpen van de teksten zijn dichtbij, ze gaan over het hier en nu, zijn contextgebonden en concreet, vooral rond concrete voorwerpen of handelingen; de afstand tussen onderwerp en luisteraar is klein.*

MEERVOUD, mannelijk - vrouwelijk - jonkies

Nodig

 letterkaarten

Tijdens de wandeltocht naar de buitenplek kan het spel gespeeld worden wie het meervoud van iets kan benoemen: steen- stenen, boom, bomen, blad- bladeren.

Kom je dieren tegen, dan kan gevraagd worden wie weet hoe de mannelijke en vrouwelijke dieren heten en hun jongen:

bij honden: reu, teef en pup.

Kat levert kater, poes en kitten,

Koe levert stier, koe en kalf op.

Kerdoel 12

De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken

INHOUD - woordenschat

- *beheersen van een basiswoordenschat*
- *woorden actief leren gebruiken*
- *reflectie op woordbetekenissen*

EEN ASSOCIATIE-SLANG

Nodig

 niets

10 min

Begin bijv met **BLAD**.

Kinderen bedenken een woord dat bij blad hoort en dat ze kunnen zien, horen of voelen, **BOOM**. En dan vanaf dat woord weer verder.

Van elk woord dat erbij komt moet verteld worden waarom het bij het vorige woord hoort.

Zo kan bijvoorbeeld **blad - boom - wortel - grond - zand - mier - vlieg - poep**.

Hoe lang kunnen de kinderen de reeks maken? Kunnen ze de reeks vanaf het begin herhalen als er wat bij komt? Bijvoeglijke naamwoorden mogen ook: dikke tak. Variatie: starten met de laatste letter van het vorige woord.

Kerdoel 12

De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken.

- *eigen woordenschat opbouwen*
- *doelgericht in en buiten de klas nieuwe woorden afleiden*
- *toepassen van strategieën voor het afleiden van woorden*

ALFABET VERZAMELEN

Nodig

- A4 papier met letters
- potlood

10 min

Elk groepje van twee of drie kinderen krijgt op een A4 een overzicht met het hele alfabet.

Daarna zoeken ze buiten dingen die er echt zijn en gezien worden. Ze schrijven daarvan de naam op het papier.

De gebruikte letters van het **hele** woord mogen worden afgestreept van het alfabet.

Makkelijk: Wie lukt het zoveel mogelijk letters af te strepen?

Moelijker: Wie kan dat met het minste aantal vondsten?

a b c d e f g
h i j k l m n
o p q r s t u
v w x y z

(Doel: het spel dwingt de kinderen lange woorden te zoeken en deze foutloos te spellen)

Kerdoel 11

De leerlingen leren een aantal taalkundige principes en regels. Zij kunnen in een zin het onderwerp, het werkwoordelijk gezegde en delen van dat gezegde onderscheiden.

Ontwikkeling fonemisch bewustzijn (groep 2 en 3):

- *klinker in een woord isoleren*
- *auditieve analyse op klankniveau*
- *auditieve synthese op klankniveau*
- *letters kunnen benoemen*

DEELWOORDEN

Nodig Blanco

A4

 -

Potloden

Kinderen zoeken buiten iets. Bijvoorbeeld wat zand.

Dat leggen ze op een blanco A4.

Ze maken nieuwe woorden door er delen van woorden bij te schrijven: zandbak, zandzak, zandkorrel, strandzand.

Het woord blad levert bijvoorbeeld bladzijde, tafelblad.

Kunnen andere kinderen nog meer aanvullingen bedenken?

Moeilijker: haal de vondst weg als er een paar aanvullende woorden op het papier staan. Kunnen andere kinderen raden wat voor vondst er op het papier gelegen heeft?

Kerdoel 12

De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken.

INHOUD - woordenschat

- *eigen woordenschat opbouwen*
- *doelgericht in en buiten de klas nieuwe woorden afleiden*
- *toepassen van strategieën voor het afleiden van woorden*
- *uitbreiden van conceptuele netwerken, zodat diepe woordbetekenissen ontstaan*

INHOUD - uitbreiding woordenschat

- *de woordenschat van de kinderen breidt zich uit (kwantiteit) en de woordkennis wordt dieper (kwaliteit), ook van woorden die ze al eerder verworven hadden. Kinderen leren steeds meer betekenisaspecten van een woord kennen, kennen betekenisverschillen van woorden die op elkaar lijken, begrijpen én gebruiken woorden in nieuwe situaties.*

BUITENLETTERS EN VORM

Nodig

 Letterkaarten

10 min

Gebruik de letterkaarten. Geef kinderen of groepjes van 2-3 kinderen een letter en vraag of ze buiten dezelfde vorm terug kunnen vinden. Indien foto toestel beschikbaar, dan kan er een foto van gemaakt worden om binnen nog eens goed te bekijken op het digitale bord.

Kunnen de andere kinderen zien welke letter er gevonden is?

Makkelijker: leg de letters na met materialen van buiten. Wie kan met zo min mogelijk losse onderdelen een letter leggen?

De letter K

Kerdoel 11

*De leerlingen leren een aantal taalkundige principes en regels.
Zij kunnen in een zin het onderwerp, het werkwoordelijk
gezegde en delen van dat gezegde onderscheiden.*

Ontwikkeling fonemisch bewustzijn (groep 2 en 3):

- letters kunnen benoemen

NATUURDOMINO 3

Nodig

✚ eventueel
een doek om
de domino op
uit te leggen

Elk kind verzamelt 2 (meer mag ook) dingen uit de natuur.

Maak hiervan een dominospel. Dingen mogen aansluiten die eenzelfde eigenschap hebben.

Vertel waarom jij vindt dat het aansluit.

Voorbeeld: blad rond - rond steen /hard - hard tak /lang

Benoem **eigenschappen en overeenkomsten**

Variatie:

Wedstrijd: 10 dingen verzamelen en zo snel mogelijk aanleggen. Degene die het eerste al zijn dingen heeft aangelegd heeft gewonnen. Let op: de dominoreeks kan aan twee kanten worden aangelegd

Moeilijker: met welk woord benoem je de overeenkomstige eigenschappen: bijv. groen met groen gaat over KLEUR, lang bij lang gaat over LENGTE, zwaar bij zwaar gaat over GEWICHT.

lang - lang/groen - groen ...

Kerndoel 12

De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en

te spreken.

INHOUD - woordenschat

- *onderscheiden van woordsoorten*
- *weten dat woordparen betekenisrelaties kunnen hebben, zoals tegenstelling en synoniem*

INDRUKKEN

Nodig

- blanco A6 kaartjes
- Potloden

10 min

Kinderen krijgen de opdracht om buiten een rustig plekje op te zoeken en daar vijf minuten stil te gaan zitten. Ze mogen elkaar niet storen of beïnvloeden en moeten zo stil mogelijk zijn. Na vijf minuten schrijven ze in losse woorden op wat ze zien en beleven.

Makkelijk: na afloop worden alle begrippen verzameld. Kent iedereen alle woorden die gebruikt zijn? Minder bekende woorden worden uitgelegd.

Moelijker: kunnen leerlingen onderscheid maken tussen:

- de woorden die iets beschrijven wat voor iedereen zo is (objectieve woorden als groen, nat),
- woorden die zeggen wat iemand beleeft of wat iemand er van vindt (saai, fijn, spannend).

Maak eventueel zelf het onderscheid en vraag of kinderen of ze verschillen zien tussen de twee groepen woorden.

Moeilijker: geef duidelijk de opdracht om alleen beschrijvende woorden te gebruiken, of alleen woorden die aangeven wat je beleeft of wat je er van vindt.

Kerdoel 7

De leerlingen leren informatie en meningen te vergelijken en te beoordelen in verschillende teksten.

INHOUD - aanbod van teksten: informatieve en betogende teksten

- *meningen herkennen (vooral meningen die expliciet zo worden aangeduid, bijvoorbeeld met behulp van signaalwoorden als 'ik vind' en later ook meningen die impliciet in een mondelinge tekst voorkomen (dus niet met behulp van duidelijke signaalwoorden)*
- *onderscheid tussen feiten en meningen herkennen*

meningen beoordelen

- *onderscheid tussen feiten en meningen zelf aanbrengen*

VOOR, ACHTER, LINKS, RECHTS: GO

Nodig

- Oriëntatie-kaartjes
- Kompas
- Bal
- Kaarten met windrichting

Print de kaartjes uit. Schud de kaartjes door elkaar.

De kinderen staan verspreid, op zeker 2 meter afstand van elkaar.

Leg de windrichtingkaarten in de goede windrichting zichtbaar neer om de groep. Start met alle neuzen in dezelfde windrichting.

De leider trekt steeds een kaart en lees eerst hardop de instructie en zegt dan "GO".

Dan pas volgen alle kinderen de instructie op.

Wie een fout maak mag bij de leider gaan staan en de volgende kaarten trekken en oplezen. Samen met de leider houden deze kinderen goed in de gaten wie nu een fout maakt.

Makkelijk: geef vooraf de opdracht dat iedereen steeds met de gezichten dezelfde kant op moet gaan staan

Moeilijker: kinderen mogen zelf weten naar welke kant hun gezicht wijst.

Extra moeilijk: gebruik de kaartjes waarbij de bal gebruikt wordt.

<p>Loop X passen naar links</p> <p>Loop X passen naar rechts</p> <p>Loop X passen naar voren</p> <p>Loop X passen naar achteren</p>	<p>ga links van de bal staan</p> <p>ga rechts van de bal staan</p> <p>ga voor de bal staan</p> <p>ga achter de bal staan</p>
<p>Ga achter de leider staan</p> <p>Ga voor de leider staan</p> <p>Ga links van de leider staan</p> <p>Ga rechts van de leider staan</p>	<p>ga ergens staan zodat de bal achter je is</p> <p>ga ergens staan zodat de bal voor je is</p> <p>ga ergens staan zodat de bal links van je is</p> <p>ga ergens staan zodat de bal rechts van je is</p>
<p>Draai je om</p>	<p>ga onder de boom staan</p>
<p>Loop x stappen naar het noorden</p> <p>Loop x stappen naar het zuiden</p> <p>Loop x stappen naar het westen</p> <p>Loop x stappen naar het oosten</p>	<p>ga op de stoep staan</p>

Kerdoel 10

De leerlingen leren bij de doelen onder 'mondeling taalonderwijs' en 'schriftelijk taalonderwijs' strategieën te herkennen, te verwoorden, te gebruiken en te beoordelen.

- plannen, sturen, bewaken en controleren van eigen spreek-, luister-, lees- of schrijfgedrag (zonder begeleiding)
- reflecteren op uitgevoerde strategieën en hun resultaten

WOORDTIKKERTJE

Nodig

 eigenschap
-penkaartjes

Een kind is de tikker. Kinderen kunnen niet getikt worden als ze iets aanraken dat vooraf is benoemd.

Bijvoorbeeld iets dat GROEN is, iets dat ZACHT is, een BLOEM een BOOM.

Degene die afgetikt wordt, is aan de beurt om iets nieuws te benoemen waardoor de anderen niet afgetikt kunnen worden. Dan begint het spel opnieuw.

Spelregel: als kind A iets wil aanraken dat kind B al vastheeft, moet kind B op zoek naar een nieuwe veilige plek.

Makkelijk: print de kaarten uit waarin de eigenschap staat aangegeven wanneer iemand niet kan worden afgetikt als dat wordt aangeraakt.

Moeilijker: degene die gaat aftikken mag verzinnen wat de anderen moeten aanraken om niet afgetikt te kunnen worden.

Bij elk woord komt een bijvoeglijk naamwoord: witte bloem, hoge boom etc.

Voorbeelden van wat aangeraakt kan worden om niet afgetikt te worden:

- *Blad, boom, steen, tak, bloem,*
- *Iets dat groen is, geel is, wit is*
- *Iets dat zacht is, of hard, of glad, of ruw etc.*

Iets dat met de letter P begint

Kerndoel 12

De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden.

Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken.

INHOUD - woordenschat

- *onderscheiden van woordsoorten*

SPEURTOCHT MAKEN

Nodig

- onderlegger,
- vel papier
- potlood
- kompas

20 min

Maak een instructie voor een speurtocht door het gebied.
Bijv: Bij de hoge boom rechtsaf, rechtdoor, volg het pad
buig na 10 meter naar het oosten.
Kijk of andere kinderen de route goed lopen.

Variatie:

Maak een speurtocht maar nu ook met
kompassaanduidingen: noord - oost - west - zuid
Houd tijdens het lopen de kompas steeds op het noorden.

Het kompas:

De windstreken staan in het engels.

Dus E = East = oosten

S = South = zuiden

Kerdoel 5

De leerlingen leren naar inhoud en vorm teksten te schrijven met verschillende functies, zoals: informeren, instrueren, overtuigen of plezier verschaffen

GEBRUIK - soorten teksten

- instructieve teksten

(recepten, een speurtocht, een routebeschrijving, gebruiks- of gedragsaanwijzingen)

DOEZOEKTOCHT

Nodig

- bekertjes
- stevige A5kaartjes
- potlood

10 min

In de klas:

Groepjes van twee-drie leerlingen bedenken een eenvoudige opdracht die je buiten kunt doen en waarvan de resultaten ook kunnen worden meegenomen: Bijvoorbeeld: *vang een lieveheersbeestje, pluk grassprietten en leg er een knoop in, zoek iets dat hard is, verzamel 25 zandkorrels.*

De opdrachten worden duidelijk op een A4 geschreven, inclusief de namen van de bedenkers.

Buiten:

Elk groepje legt buiten zijn opdracht zichtbaar neer op een geschikte plaats. Dan zoeken alle kinderen of de groepjes de verschillende opdrachtkaartjes en voeren die ter plekke uit en nemen hun resultaten mee.

Wie alle opdrachten goed heeft uitgevoerd, heeft gewonnen.

Wie had de makkelijkste opdracht bedacht, wie de moeilijkste (belangrijk: waarom was die opdracht makkelijk of moeilijk? Makkelijk of moeilijk om uit te voeren of moeilijk om te beschrijven of te snappen?).

Wie had een originele opdracht?

Eventueel activiteit herhalen om betere opdrachten en betere beschrijvingen te maken.

Kerdoel 5

De leerlingen leren naar inhoud en vorm teksten te schrijven met verschillende functies, zoals: informeren, instrueren, overtuigen of plezier verschaffen

G E B R U I K - soorten teksten

- *instructieve teksten :(recepten, een speurtocht, een routebeschrijving, gebruiks- of gedragsaanwijzingen)*

BUITENWOORDENMUSEUM

Nodig

- bekertjes
- stevige A5kaartjes
- potlood

10 min

Vraag binnen welke dingen buiten te vinden zijn.

Schrijf deze woorden op kaartjes.

Vraag buiten aan de kinderen om deze dingen te zoeken.

Wat niet meegenomen kan worden (boom, prullenbak), mag ook getekend worden op een blanco kaartje.

Stal buiten alle vondsten uit met de kaartjes. Wie kan de dingen die bij elkaar horen bij elkaar leggen?

Neem alle vondsten (en tekeningen) en kaartjes mee naar binnen. Richt een tafel in. Wie kan nu de juiste woordkaartjes bij de dingen leggen?

Memory: verstop de kleine vondsten onder bekertjes, draai de tekeningen om.

Draai de woordenkaartjes om. Wie kan volgens het memoryspel de meeste vondsten en de woordkaartjes verzamelen?

Moeilijker: laat leerlingen dingen groeperen waarvan ze vinden dat deze bij elkaar horen. Bijvoorbeeld bij boom hoort blad, tak en eikel, of dingen van mensen bij elkaar leggen (snoeppapier en colablikje is samen "rommel" of "afval"). Kunnen andere kinderen raden waarom de woorden en dingen bij elkaar liggen? Dingen kunnen ook bij elkaar horen omdat het woord eenzelfde letter begint, of eenzelfde letter in het woord heeft.

Kerdoel 12

De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken.

INHOUD - woordenschat

- *zelfstandig uitbreiden van woordenschat*
- *zelf betekenisrelaties tussen woorden leggen*
- *woorden buiten de context definiëren*
- *zelfstandig nieuwe woordbetekenissen afleiden en onthouden*
- *positieve houding ten aanzien van het leren van woorden*

ODE AAN EEN REGENWORM

Nodig

- stevige A5kaartjes
- potlood

Omschrijf de omgeving op een poëtische wijze voor

- een regenworm,
- een blad aan een boom,
- een konijn, een buizerd,
- een zandkorrel, etc.

met zoveel mogelijk zintuigen en belevingswoorden

Je mag de naam van het dier of ding niet gebruiken!

Omschrijf vervolgens op wetenschappelijke wijze waaraan landschap/leefgebied moet voldoen voor dat organisme.

Kerdoel 9

De leerlingen krijgen plezier in het lezen en schrijven van voor hen bestemde verhalen, gedichten en informatieve teksten.

WIE BEDOEL IK?

Nodig

- stevige A5kaartjes
- potlood

Verzamel 5 tot 10 verschillende takken.

Leg ze naast elkaar.

Een kind neemt een tak in gedachten.

De andere kinderen moeten door vragen te stellen er achter komen welke tak bedoeld wordt.

Bijvoorbeeld: heeft de tak bladeren. Is het antwoord ja dan moeten alle takken zonder bladeren weggelegd worden.

Vraag net zo lang door totdat er maar één tak over is.

In plaats van takken kun je ook bijvoorbeeld stenen, bloemen of andere dingen uit de natuur gebruiken.

Kerdoel 6

De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en andere instructieve teksten, en bij systematisch geordende bronnen, waaronder digitale bronnen.

- *tegenstellingen: woorden als maar, daarentegen, daartegenover*
- *voorwaardelijke structuren: woorden als als ... dan*

RUGLETTERS

Nodig

- letterkaarten
- plakband

Wie kan raden welke letter op zijn rug hangt?

Hang bij alle kinderen een letter op hun rug die ze niet mogen zien.

Maak groepjes van vier kinderen. Eén kind vraagt

aan de andere drie kinderen om iets te zoeken of aan te wijzen wat met deze letter begint. Dit gebeurt in stilte.

Pas als alle drie de kinderen iets aangewezen hebben mag

het eerste kind zeggen welke letter hij/zij op de rug denkt te hebben.

Kerdoel 11

De leerlingen leren een aantal taalkundige principes en regels. Zij kunnen in een zin het onderwerp, het werkwoordelijk gezegde en delen van dat gezegde onderscheiden.

Ontwikkeling fonemisch bewustzijn (groep 2 en 3):

- *klinker in een woord isoleren*
- *letters kunnen benoemen*